

Zijn ze de wereld uit of bestaan wonderen echt? En hoe ze dan interpreteren?

Lieve Wouters

Is het bestaan van God op zich al geen wonder? Dat Hij, de Almachtige, van mensen houdt? En waarom dan wel? Wanneer we bij theoloog Willy Van Soom aankloppen om wijzer te worden over het wonder, krijgen we enkel nog meer vragen over ons heen. Maar laat ons beginnen met deze: wanneer is een gebeurtenis een mirakel?

Wereld niet zonder wonder

MISSCHIEN hebt u ze ook gelezen, die reeks op elkaar inhakende lezersbrieven in dit blad over wonderen. Onze eerste 'lezer in de pen' verdedigt het bestaan van 'controleerbare, waargenomen wonderen'. Is Pieter de Rudder in 1875 immers niet miraculeus genezen van een open beenbreuk te Oostakker? Een tweede lezer gaat daartegen tekeer. Dat men in de hemel de mogelijkheid heeft om hier op aarde rechtstreeks tussen te komen, noemt hij „een vreselijk gedachte”. Dan hebben ze toch ook de mogelijkheid om even de arm te verlammen van iemand die andere mensen dood hakt?

Toeval of niet, we schrijven 11 februari en alle kranten staan vol over de 150ste verjaardag van de Mariaverschijningen aan Bernadette Soubirous te Lourdes, wanneer we bij Willy Van Soom, jarenlang theologisch vormingswerker geweest, aankloppen met de vraag wie van de twee nu eigenlijk gelijk heeft. De theoloog lacht minzaam en stelt een andere vraag: „Hoe definieer je het begrip 'wonder'? Bedoel je daarmee een rechtstreekse tussenkomst van God die tegen de natuurlijke gang van zaken ingaat, of is het een diepe geloofservaring van mensen?”

God in een vakje

En hij vervolgt: „Neem nu de verrijzenis, toch de kern van ons geloof. We geloven dat Jezus niet zijn einde heeft gekend aan het kruis, maar dat God de Vader Hem heeft opgewekt om een nieuw leven te leiden in heerlijkheid. Maar moet je daarom aannemen dat Jezus in lijf en leden opnieuw op aarde rondliep na zijn dood? Het wonder is dat God zijn Zoon, en ook ons na onze dood, vasthoudt in zijn oneindige en onverklaarbare liefde. Nu kom je waarschijnlijk af met het verhaal van de ongelovige Thomas, maar de verschijningsverhalen zijn van een heel ander niveau. Het komt niet in alle evangeliën voor en moet net als andere wonderverhalen in het evangelie in een context worden geplaatst.”

„Het standpunt van believers en non-believers is niet met elkaar te

verzoenen, vrees ik. De ene groep verwijt de andere een gebrek aan geloof, terwijl bij die eerste soms elk gevoel voor rede ontbreekt. Wat er ook van zij, als God wonderen doet, is dat zeker niet om verdeeldheid te zaaien onder christenen. Je kunt van beide groepen dan ook alleen maar vragen elkaar de ruimte te laten om Gods liefde voor de mensen – die hoe dan ook een mysterie blijft – te interpreteren.”

Zelf neemt de theoloog een rationele houding aan, die overigens het best aansluit bij de leer van de kerkvaders. „Pas vanaf de middeleeuwen definiëren christelijke denkers als Thomas van Aquino het wonder als iets wat ingaat tegen de natuurwetten. Hoewel de Kerk er nooit een officieel standpunt over innam, vond die denkwijze allengs algemeen ingang. Pas in de negentiende eeuw ontstaan formuleringen die hierop wijzen. Het mirakel wordt een voorwaarde voor heiligverklaringen. Toch blijft de Kerk voorzichtig. Ze vraagt de gelovigen de mogelijkheid van een wonder niet uit te sluiten en zodoende geen grenzen te stellen aan de almacht van God, of het vakje waarin Hij kan handelen te beperken. Maar de vraag wat de gelovigen dan wel onder het wonder moet verstaan, blijft onbeantwoord.”

Wat doen we dan met de Bijbelse wonderen, Mariaverschijningen, het been van Pieter de Rudder? „Bijbeldeskundigen gaan ervan uit dat Jezus optrad als genezer. Zijn ontmoeting met mensen, waarbij Hij hen aansprak namens God, had een genezend effect. Dat wakte bij hen het besef dat het Rijk van God op komst was, een wereld waarin Gods wil zou worden gedaan. Deze interpretatie spreekt niet van een wonder tegen de natuur in, veeleer van een psychosomatische werking. Mensen weten zich door de ontmoeting met Jezus in geloof gedragen en dat mist zijn effect niet.”

„De broodvermenigvuldiging is dan weer een tekenverhaal. Het verwijst naar de broodvermenigvuldiging door Elisa in het Oude Testament en doet er een schepje bovenop, waarmee de evangelist wil zeggen dat Jezus veel meer dan een profeet is. Ook het verhaal van de maagdelijke geboorte

van Jezus is niet bedoeld als historisch relaas. En genezingen die eertijds nog niet verklaarbaar waren, zijn dat vandaag of in de toekomst misschien wel. Het is jammer dat mensen de Bijbel vaak enkel letterlijk lezen. Doe je de inspanning om verder na te denken, ontdek je zoveel meer. De vraag is niet of een of ander wonder al dan niet verklaarbaar is, maar wel wat dit teken ons wil zeggen.”

Liefde is wezenlijk

Gaat de theoloog zover te stellen dat mensen het geloof in het wonder als onverklaarbaar gebeurtenis beter opgeven? „Dat heeft geen zin. Ze halen er zekerheid uit, soms zelfs de bevestiging van de waarheid van het geloof. Waarom zou je dat op losse schroeven zetten? Al kan zo'n geloof gevaarlijk worden, wanneer men erin vlucht en het bijvoorbeeld bij ziekte laat voorgaan op een medische behandeling. Het creëert ook nieuwe vragen. Waarom komt God niet vaker tussen? Als Jezus na zijn doop in de woestijn de satan weerstaat door geen aanspraak te maken op macht, waarom zou God dan wel als machtig man willen optreden? Dan vragen we na elke trieste gebeurtenis opnieuw verbijsterd: 'Waar is God nu?'”

Dreigt een al te kritische lezer echter niet op de duur het geloof helemaal te verliezen? „Toch niet. Wel zie je dat het uiteindelijk elke keer om hetzelfde gaat: God die van de mensen houdt. Dat is de kern. Het christelijke geloof heeft daarbij iets wezenlijks, wat andere levenshoudingen niet hebben, namelijk het geloof in een transcendent liefhebbende. We stellen ons God vaak wat persoonlijk voor. Dat is niet slecht. Liefde moet immers uitgaan van iemand die liefheeft. Mensen kunnen tenslotte maar de beelden gebruiken die ze kennen.”

Van Soom besluit: „In Jezus krijgt die goddelijke liefde op een unieke manier gestalte doordat Hij zijn leven gaf in weerloosheid. Voor mij is dit het criterium van de waarheid van onze godsdienst, de radicaliteit van de zichzelf wegschenkende liefde. Daarom noemen wij Jezus de Messias.”